

Список використаних джерел

1. Духовно-моральне виховання молоді. URL: <https://vertebrolog.com.ua/duhovno-moralne-vihovannya-molodi-maye-moralne-vihovannya-pidlitkiv/> (дата звернення: 07.02.2023).
2. Родинне виховання в системі шкільної освіти у педагогічній спадщині Василя Олександровича Сухомлинського. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/535> (дата звернення: 17.01.2023).
3. Формування духовно-моральних цінностей у студентів з особливими потребами в контексті проблеми соціально-психологічної адаптації. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/598> (дата звернення: 27.01.2023).

В. Л. Короленко, к. ед. н., ст. викладач кафедри методики професійного навчання

vlkorolenko@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет;

О. В. Герасименко, викладач циклової комісії обліково-економічних дисциплін

gerasimenko67189@gmail.com

Миколаївський фаховий коледж економіки та харчових технологій

ВПЛИВ ЕМОЦІЙ НА ПРОЦЕС ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Молодший підлітковий вік розглядається у межах фізичного віку дітей віком від 10 до 12 років, що становить вік учнів 4–6-х класів загальноосвітньої школи. Підлітковий вік називають перехідним віком, в цей період відбувається дорослішання дитини, а саме перехід її від дитячого стану до дорослішого, до деяких більш зрілих ступенів розвитку. Цей період впливає на всі аспекти розвитку підлітка, а насамперед на його анатомо-фізіологічний, емоційний та інтелектуальний розвиток. Наслідком цього є доперебудова емоційної сфери дитини, до стосунків з дорослими, однолітками з навколишнім світом. Цей перехідний вік характеризується також тим, що з 4-го класу починається систематичне вивчення основних наук і вимагає високого рівня емоційного та інтелектуального розвитку. У

школярів істотно змінюється їхнє становище у колективі, громадські позиції, до них висувають серйозніші вимоги із боку сім'ї, школи, колективу та з боку дорослих. В емоційній сфері та психологічних особливостях дитини відбуваються властиві цьому віку зміни. З боку фізичного розвитку відбувається нерівномірне, бурхливе зростання тіла, удосконалюється м'язовий апарат, йде інтенсивне окостеніння скелету, причому серед дівчат цей процес відбувається раніше, ніж серед хлопчиків. Непропорційно та нерівномірно ростуть окремі частини тіла: витягаються руки, ноги. У цей період в емоційній сфері відбувається ломка звичних старих стереотипів і підліток починає усвідомлювати свою незграбність, соромиться, намагається якось згладити свою нескладність, що викликає емоційні хвилювання, невдоволення собою, невпевненість, відбувається акцентування уваги на певних частинах свого тіла, обличчя. Йому не подобається щось у своїй зовнішності, можуть бути емоційні зриви та не адекватна поведінка. Молодший підліток тяжко переживає жарти на свою адресу. Також спостерігається вікова невідповідність у розвитку серцево-судинної системи. Серце значно збільшується у своєму обсязі, стає сильнішим, працює потужніше, а діаметр кровоносних судин відстає у розвитку, звідси виникають деякі збої у кровообігу, підвищується кров'яний тиск. У зв'язку з цим у підлітків виникають головний біль, запаморочення, дратівливість, нервовість, емоційні зриви, швидка стомлюваність. Ці особливості розвитку серцево-судинної системи та початок інтенсивної діяльності залоз внутрішньої секреції приводять зазвичай до деяких, швидкоминучих порушень в емоційній сфері молодшого підлітка. У нього може спостерігатися підвищена збудливість, запальність, що виявляється у бурхливих проявах в емоційній сфері, різких реакціях типу афектів. Нервова система підлітка не завжди здатна витримати сильні монотонно діючі подразники, під впливом яких він приходить у стан гальмування або стан збудження. Після сильних вражень, нервових струсів, несподіваної радості чи прикрості одні підлітки стають млявими, байдужими, розсіяними, інші стають дратівливими, нервозними, порушують дисципліну.

Тому до підлітка має бути особливо дбайливе ставлення оскільки, незважаючи на все це підлітковий вік є віком кипучої енергії, та загострення всіх емоційних проявів. Це необхідно враховувати під час організації навчально-виховного процесу. Особливим фактом фізичного розвитку підлітка є статеве дозрівання, яке залежить від індивідуальних особливостей кожної дитини, стану її здоров'я, харчування, навколишнього оточення, тощо. Також, на розвиток статевого дозрівання впливають більше глобальні фактори: кліматичний, національно-етнографічний [2; 3].

У зв'язку з статевим дозріванням в емоційній сфері підлітка природно з'являються несподівані їм ранні переживання, потяг до іншого статі, виникнення специфічного інтересу, почуття закоханості, увагу до змісту книжок, фільмів еротичної спрямованості. Завдання дорослих, педагогів, сім'ї цьому етапі домагатися те щоб цей інтерес набував нездоровий характері і був пов'язані з небажаними емоційними проявами. Необхідно переключати увагу підлітка на цікаву діяльність, захоплення спортом, музикою тощо. У молодшому підлітковому віці суттєво перебудовується характер навчальної діяльності. Замість одного вчителя у початкових класах з'являються кілька вчителів предметників, у яких різні вимоги, підходи до учнів, стиль у роботі, різне ставлення до учнів. Підлітки важко сприймають монотонні, докладні пояснення вчителя, викликають байдужість до предмета. Вони намагаються висловити своє емоційне ставлення до матеріалу. Осягаючи навколишній світ, вони вважають, що він має відповідати їх очікуванням. Це один із проявів підліткового максималізму. Розширення горизонтів пізнання та концентрація особистих інтересів часто негативно позначаються на динаміці навчальної активності підлітків.

У підлітковому віці дуже яскраво проявляється емоційне прагнення спілкуватися з товаришами на основі спільних інтересів, захоплень, спільної діяльності. У цьому і є привабливість школи для підлітків, там вони мають широке коло можливостей спілкування. Емоційно-психологічна основа - почуття товариства, дружба, почуття колективізму. Дружба емоційно охоплює

вузьке коло осіб, вона більш вибіркова, інтимна, передбачає особисту симпатію, прихильність, довірливість стосунків. Дружні стосунки у підлітковому віці більш стійкі, мають емоційно напружений характер. Припинення дружніх стосунків часто сприймається підлітком дуже болісно. Дружні стосунки серед молодших підлітків не завжди мають і позитивний характер. Іноді дружба з'являється на основі негативних інтересів або захоплень, спільного порожнього часу проведення, або виникає паразитична форма дружби з розрахунку. Підлітковий вік є важливим періодом розвитку характеру. Поступово характер стабілізується та емоційний фон стає стійким. Набувається здатність керувати своєю поведінкою. Однак у зв'язку з особливостями фізичного та емоційного розвитку дитини, можна відзначити її підвищену збудливість, яка у поєднанні з бурхливою енергією та активністю при недостатній витримці може призвести до небажаних вчинків: порушень дисципліни, метушні, крикливості, біганини, тощо. Бадьорість і життєвість у поєднанні з активністю та ініціативністю роблять підлітків галасливими, імпульсивними, рухливими [2; 3].

Підліток відчуває, що його участь у житті дорослих людей стає більш значною і переоцінюючи свої збільшені можливості він претендує щоб дорослі ставилися до нього як до рівного. Звідси виникає суперечність між потребою підлітків та невідповідністю цьому їхніх реальних можливостей. Звідси підвищена емоційність до оцінки дорослих, уразливість, гостра реакція спроби дорослих применшити гідність дитини, знизити її дорослість. Молодший підліток прагне до того, щоб дорослі зважали на його думки, емоції, поважали їх. Це проявляється і в прагненні підлітків бути відносно незалежними від дорослих, у наявності власних поглядів і суджень, і в наслідуванні зовнішнього вигляду та манери поведінки дорослих, що може мати негативний результат. Негативні прояви в емоційній сфері підлітків виражаються в тому, що вони опираються впливу старших, не визнають їх авторитет, ігнорують вимоги, критикують вчинки і дії батьків і вчителів [1; 3].

Важливою особливістю підліткового віку є формування почуття дорослості, коли підліток вважає, що він вже дорослий і починає шукати своє місце в колективі дорослих як повноцінний і рівноправний учасник цього життя. Починає усвідомлювати, що його знання, навички та вміння значно розширюються. У підлітка виникає потреба у прагненні до навчання і пізнання навколишнього світу, набуваючи певного сенсу, як необхідної та важливої умови для майбутнього самостійного життя [1; 2].

Слід зазначити, що взаємодії зі школярами молодшого підліткового віку стають складнішими, у процесі педагогічного впливу на дитину необхідно враховувати різні моделі поведінки батьків чи інших дорослих людей у повсякденному житті засвоєні нею у різноманітних життєвих ситуаціях. Діти прагнуть копіювати поведінку інших людей і легко переймають у батьків, вчителів чи знаменитостей особливості жестикуляції, ходи, манери говорити.

Як бачимо, для ефективного педагогічного впливу на підростаючу особистість, важливо враховувати її емоційне виховання, яке починається з раннього дитинства і відбувається все життя. Особливо це можна відзначити у процесі виховання молодшого підлітка, коли емоційна сфера зазнає перехідного періоду від дитячості до дорослого стану. Якщо у молодшому шкільному віці емоційний стан дитини залежить від задоволення потреб і оцінки дорослого, то період підліткового розвитку та становлення особистості дитина починає самостійно контролювати свої емоції. Отже, можна дійти висновку, що емоційна складова є важливою складовою нашого життєвого стану, спілкування, розвитку та існування у цьому світі, оскільки ми реагуємо на навколишній світ через свої емоції.

Список використаних джерел

1. Боришевський М. Й. Моральна саморегуляція поведінки особистості: понятійний апарат. Київ, 1993. 24 с.
2. Журавльова Л. П. Психологія емпатії : монографія / Л. П. Журавльова. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 328 с.
3. Психологія і педагогіка життєтворчості / гол. ред. В. М. Дроній. Київ : ІЗМН, 1996. 792 с.

В. В. Корольов, студент другого (магістерського) рівня вищої освіти, факультет природничих наук та менеджменту
vladislavkorolovcrazy@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу.

Ідеалом виховання виступає різнобічне та гармонійно розвинений національне свідомий, високоосвічений, життєво компетентний громадянин, здатний до саморозвитку та самовдосконалення.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [1].

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотво-